

de b r e s

Vecht & Plassengebied

herfstnummer

Jaargang 33 2018

IVN Vecht & Plassengebied laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doen we d.m.v. natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal. Zie ook onze website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied>

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht & Plassengebied. Wij zijn actief in het gebied aan weerszijden van de Vecht met daarin de plaatsen Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht en Loenen. Dit is een zeer gevarieerd landschap met een rijke natuur. In het gebied organiseren we wandelingen, lezingen en cursussen. Op deze manier proberen we mensen zoveel mogelijk van het landschap te laten genieten en te laten ervaren hoe bijzonder de natuur is.

Nog geen lid? Ontdek de natuur met het IVN! Bovendien steun je als lid ons werk. Wij willen voor iedereen de natuur dichterbij brengen. Ook voor wie het niet vanzelfsprekend is, zoals ouderen, chronisch zieken en kinderen. Jouw lidmaatschap helpt daarbij!

Vanaf € 2,- per maand ben je al lid, meld je aan via de website <https://www.ivn.nl/steun-ivn/word-lid>

Bericht van de voorzitter

Nu ik dit bericht schrijf is de warme droge zomer voorbij. Door de droogte heeft de natuur een flinke klap gehad. Veel planten hadden het moeilijk. De vraag is of alles volgend jaar weer uit zal lopen. Echter een regenbui doet wonderen. Het gras staat er ondertussen weer een stuk groener bij. Dit was bijvoorbeeld al goed te zien tijdens de J.P. Thijssendag. Eugenie Weenink, Marloes van der Beek en Tineke en Jan van Schooten hadden in Soesterberg een mooie en gezellige dag voor de actieve leden georganiseerd. Ik wil hen hiervoor hartelijk danken. Wat mij de laatste tijd wel opvalt, is dat bij de activiteiten die speciaal voor de (actieve) leden worden georganiseerd de opkomst niet altijd even hoog is. Dat geldt ook bijvoorbeeld voor de voor- en najaarslezing. Het bestuur heeft dan ook besloten dat vanaf dit najaar deze lezingen bij een bredere doelgroep onder de aandacht te brengen. Ik maak mij wat zorgen over de lage opkomst. De gezamenlijke activiteiten zijn toch het cement van onze afdeling en bieden ook voor nieuwe leden een mooie gelegenheid om kennis te maken met alle geledingen

van onze afdeling. Ik breek dan ook mijn hoofd over hoe we in de toekomst toch meer (actieve) leden kunnen laten deelnemen aan deze gezamenlijke activiteiten. Mocht u hiervoor ideeën hebben dan verneem ik ze graag van u. Ook ideeën voor nieuwe gezamenlijke activiteiten zijn van harte welkom. Ook de Bres is iets wat onze afdeling bindt. Zoals u gezien heeft is het formaat sinds het vorige nummer veranderd. Dit heeft ermee te maken dat de Bres vanwege de kosten nu bij een andere drukker wordt gedrukt. Ik heb al een aantal positieve reacties op het gewijzigde formaat vernomen, maar schroom niet uw mening hierover kenbaar te maken. De redactie van de Bres zou graag van u ook een stukje voor in het blad willen ontvangen. Dat kan bijvoorbeeld een verslag van een werkgroepactiviteit of een excursie zijn, een wetenswaardigheid, of een overpeinzing zijn. En mocht u eens een keertje met de redactie willen meedraaien om een nummer van de Bres te maken, dan kan dat. Meldt u zich daarvoor bij Jan van Schooten aan.

*John van Himbergen
voorzitter*

Thema avond voor IVN leden op donderdag 15 november

Beste leden,

Zoals altijd organiseert onze vereniging twee maal per jaar een thema-avond voor haar leden. Omdat wij ons bezighouden met natuur- en milieu educatie, ontkomen we er niet aan om ook het thema duurzaamheid in ons eigen leven eens op de agenda te zetten. Hiervoor heb ik een enthousiaste spreekster, Liesbeth Tettero, uitgenodigd. Zij gaat vertellen over de 'Klimaatgesprekken'. Wie kan dat beter uitleggen, dan zijzelf. Hieronder vertelt zij wat de avond inhoudt. Zelf heb ik samen met een ander IVN-lid kennis kunnen maken met de klimaatgesprekken. Deze avonden waren inspirerend, verhelderend en zeer moeite waard. Ik wil jullie dan ook van harte uitnodigen om hier op 15 november bij te zijn en kennis te maken met dit zinvolle initiatief.

Tot ziens

Eugenie Weenink.

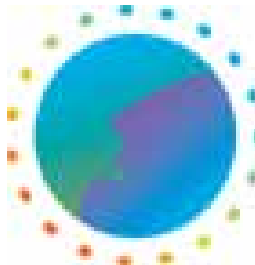
"Je wilt graag bijdragen aan een beter milieu, maar je weet niet precies hoe? Of je weet niet of jouw acties wel genoeg gewicht in de schaal leggen? Dan is het Klimaatgesprek echt iets voor jou. Stichting Klimaatgesprekken organiseert door heel Nederland series gesprekken rond thema's als wonen, reizen en voedsel. De opzet is ontwikkeld door klimaatpsychologen in Engeland. De bijeenkomsten zijn positief van toon, met aandacht voor de dilemma's waar iedereen wel mee te maken heeft. Met discussies, brainstormen en spellen. De gesprekken worden begeleid door speciaal opgeleide, vrijwillige Klimaatcoaches. Inspiratie gegarandeerd!"

Liesbeth Tettero

Op donderdagavond 15 november biedt de stichting een speciaal Klimaatgesprek voor IVN Vecht & Plassengebied, van 20 - 22 uur in de Open Hof in Maarssen.

Klimaatcoaches Liesbeth Tettero en Sanne de Groot verzorgen dan een 'proeverij', en wie weet smaakt het wel naar meer!

Meer informatie vind je op www.klimaatgesprekken.nl

KlimaatGesprekken

Classificatie

Klasse: Spermatopsida

Orde: Myrtales

Familie: Onagraceae
(Teunisbloemfamilie)

Geslacht: Circaea (Heksenkruid)

Soort: Circaea lutetiana

Wilde planten die je eigenlijk gezien moet hebben

Groot heksenkruid

Op de dag dat we onder het motto 'Het landschap lezen' gaan voorwandelen is er volgens de weerman sprake van Schaapscheerderskou. Een periode met lagere temperaturen waar schaapherders gebruik van maken om hun schapen te scheren. Tijdens de excursie maken we met een groep een wandeling van Fort aan de Klop naar slot Zuylen. Om vandaar met een tweede groep terug te lopen naar Fort aan de Klop. Tijdens het voorwandelen kijken we op het fort naar een geschikte plek om een inleiding te houden, bepalen we welke route we zullen lopen en waar we onderweg even halt houden om ergens aandacht aan te besteden.

Op een fort van de Hollandse Waterlinie komt al snel het rampjaar 1672 aan de orde, een tijd waarin het volk redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos was. Holland werd gespaard omdat het omliggende land onderwater gezet kon worden, zodat de Fransen werden tegen gehouden. Utrecht en omgeving viel buiten de waterlinie. Het gevolg was dat Breukelen en kastelen zoals Gunterstein en Nijenrode verwoest werden. Slot Zuylen werd gespaard omdat de kasteelheer goede contacten had met de Fransen. Fort aan de Klop was onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en is van rond 1820. Vanaf het fort lopen we naar de voormalige herberg de Klophamer waar het fort naar vernoemd is en waar ooit de trekschuiten van en naar Amsterdam vertrokken. Daarna gaan we via de 1e Polderweg en de boomgaard waar mogelijke een steenuil huist. Er zijn in ieder geval takkelingen van de Bosuil gezien. En vervolgens naar de Rolpaal langs de Vecht. De rolpaal was een hulpmiddel bij de trekvaart dat ervoor zorgde dat de schuit bij een binnenbocht niet naar de kant getrokken werd. Er groeit Boerenwormkruid, Knoopkruid en de Kogellook. Kogellook is volgens de Nederlandse Ecologische Flora een zeldzame plant, die op dat moment lijkt op een braam op een ronde stengel.

In het kleibos van slot Zuylen lopen we langs het pad ten oosten van de weide. Er staan velden met Groot heksenkruid waarbij vooral de hoeveelheid planten indruk maakt. De planten komen vooral tot hun recht in combinatie met de gele bloemen van het Klein springzaad dat er volop staat. Volgens de Flora is het een plant van vochtige loofbossen met een voedselrijke grond. In de kasteelbossen in de provincie Utrecht behoort Groot heksenkruid tot het vaste bestand. Het behoort tot de Teunisbloemfamilie, heeft een wortelstok, donkergroene eironde bladeren die iets getand zijn en een toegespitste top heb-

ben. Heksenkruid heeft bloemen in de vorm van trossen die ontspringen in de oksel van lancetvormige schutblaadjes (een tros is een bloeiwijze bestaande uit een steel met gesteelde bloemen). De witte bloemen hebben twee kroonblaadjes, zijn 4 tot 8 mm groot en bloeien van juni tot september. De zaden zien er net zo uit als die van de Vergeet-me-nietjes. Er staat verder o.a. Bosandoorn, Bloedzuring, Geel nagelkruid en Look-zonder-look. We verlaten het bos en komen recht achter het kasteel uit dat in 1575 grondig is verbouwd en van een waterslot een buitenverblijf werd voor de zomer. In de winter woonde de familie aan de Kromme Nieuwe Gracht in Utrecht.

De 2e Polderweg en weterring die er naast ligt lopen evenwijdig aan de oeverwal waarop het slot is gebouwd. Ze vormden in de 12e eeuw de basis voor de ontginning van het moerasgebied dat doorloopt tot de Utrechtse heuvelrug. Om de 110 meter werd haaks op de weterring een afwateringssloot gegraven voor afvoer van het water. Er is daar weinig veranderd, vanaf het Toernooiveld voor het kasteel kijk je dus uit op een aardkundig monument uit de 12e eeuw.

Jan van Schooten / Jaap Stavenuiter

Vecht en plassen *actief*

J.P. Thijsdag 1 september 2018

Op 1 september 2018 werd de J.P. Thijsdag gehouden: het weer was goed, de plek was goed, iedereen deed gezellig mee en alles verliep naar wens. Kortom, we kijken terug op een heel geslaagde dag speciaal georganiseerd voor gidsen en partners om hen te bedanken voor het belangrijke vrijwilligerswerk binnen onze afdeling.

Dit keer had het organisatiecomité (bestaande uit Jan, Tineke, Eugénie en ondergetekende) gekozen voor het gebied rond het Militair Historisch Museum in Soesterberg. Het was de bedoeling de Thijsdag wat soberder te houden na het

40-jarig bestaan in 2017, maar dat lukte in eerste instantie niet echt goed. Gelukkig kon bijna iedereen met eigen fiets komen en een eigen lunchpakketje meenemen, wat de kosten aanzienlijk drukte.

Het gebied is zo uitgestrekt dat je het het beste met een fiets kunt verkennen. Naast een fiets, hadden we ook een gids (met assistent) van het Utrechts Landschap met kennis van zaken van het gebied en de historie. Binnen de eigen gelederen bleek er ook iemand te zijn met kennis van zaken: Reint had vroeger op de legerbasis gewerkt. Na zoveel jaren blijkt hoeveel er sindsdien is veranderd.

Na een kopje koffie bij het museum vertrekken we. De eerste stop

is bij de blusvijvers, die door het Utrechts Landschap zo zijn ingericht dat de natuur er zijn gang kan gaan. We treffen een oase van waterplanten met riet eromheen. Je zou libellen verwachten, maar die laten zich nu even niet zien. Het is een wonderschone plek en buiten het nu en dan hoorbare geronk van de motor voor het optrekken van zweefvliegtuigjes, is het er doodstil.

In de nabijheid bezoeken we de plek waar tegen het einde van de oorlog mensen gefusilleerd zijn. Daar ligt ook het einde van een schietbaan. Het gebied is destijds ingericht door de Duitsers. We gaan een hek door en komen bij een bunker waar muurschilderingen zijn aangebracht als kunstwerk. De volgende stop is bij het kero-

sinedepot; nu uiteraard leeg maar vroeger werd er brandstof uit deze depots naar de vliegtuigen gebracht. Dan fietsen we richting het zweefvliegveld, we drinken en eten daar wat (met dank aan Eugénie) en mogen er dan voorzichtig langs om de baan over te steken. Aan de andere kant bekijken we een vliegtuigshelter en we gaan een commandobunker binnen uit de koude oorlog. Vroeger was dat alles strikt geheim, maar in de shelter kun je tegenwoordig zelfs vergaderen. Via de grote landingsbaan, waar nog een groepsfoto wordt genomen, fietsen we weer terug richting museum.

Hier sluiten nog een paar IVN-ers zich bij ons aan voor het middagprogramma. We lunchen op kleedjes in de zon, bij de ingang van landgoed de Paltz. Jan neemt ons mee door dit interessante gebied, waar Douglassparren tot

in de hoogte rijken. Een overblijfsel van het productiebos voor de mijnbouw. Door zandafgravingen in de jaren '70 en '80 is een gedeelte geaccidenteerd. In het parkgedeelte is het landhuis met zichtassen, 3- dubbele beukenlanen en in het midden een doolhof te vinden. De laatste particuliere eigenaar, dhr. Raatjes, maakte van de restauratie en verdere inrichting van het landgoed zijn levenswerk. In 2007 werd het aangekocht door de Provincie Utrecht, sinds 2011 wordt het beheerd door het Utrechts Landschap en vanaf 2014 is het opengesteld voor publiek.

We sluiten de zeer geslaagde J.P. Thijsdiedag af bij een plaatselijk café en van daaruit gaat iedereen moe en voldaan weer huiswaarts.

Paddenstoelenwerkgroep

Op vrijdag 7 september was het paddenstoelen-feest bij Haarzuilens. Langs de populierenlaan waren, na 2 dagen regen, de paddenstoelen uit de grond geschoten en konden we ons vergapen aan velden vol Harde populier boleten, populier melkzwammen en vele andere interessante soorten. Een hele goede start van dit seizoen! We zijn benieuwd naar wat nog komen gaat.

Harde populier boleten bij Haarzuilen

De paddenstoelenwerkgroep is begin september weer begonnen. Mocht je interesse hebben, neem dan even met mij contact op via hannimik@xs4all.nl

Excursieschema 2018

Paddenstoelenwerkgroep
De werkgroepexcursies worden gehouden op vrijdagochtend van 10.00-12.30 uur tenzij anders vermeld.

- 07-09 In of om Haarzuilen
- 21-09 Einde Gooi
- 28-09 Over Holland
- 29-09 (zaterdag) Over Holland
- 30-09 (zondag) Over Holland
Publieksexkursie: 14.00
- 12-10 Beerschoten
- 19-10 Nijenrode
- 20-10 (zaterdag) Nijenrode
Voorwandelen voor ivn gidsen
- 21-10 (zondag) Nijenrode
Publieksexkursie: 14.00
- 02-11 Amelisseweerd
- 09-11 Gunterstein
- 16-11 ?

Ton Lindemann

Ton behoort tot de groep natuurgidsen die al bij IVN Vecht & Plasengebied actief waren voordat ik daar bij kwam. Hij schrijft geregeld een stuk over het weer voor de Bres en of het nu gaat over weersystemen of wolkenluchten (zie zijn artikel over de lichtende nachtwolken in het lentenummer van de Bres). Een van zijn laatste projecten ging over de kerstvloed in 1717 waarbij Groningen, Noord Duitsland en Scandinavië zwaar werden getroffen. Ton doet mee met de Waterwerkgroep en de werkgroep Vleermuizen. Naast belangstelling voor de natuur, het weer en de geologie gaat zijn aandacht uit naar het heelal. Waar een gemiddelde natuurliefhebber al blij is als hij de planeten Mars, Saturnus, Jupiter, Venus of de Poolster en de Grote Beer aan de avondhemel weet te vinden, laat Ton je tijdens het evenement 'De nacht van de nacht' op zaterdagavond 27 oktober een reis maken door het heelal.

Tijdens de afspraak voor het interview was hij op vakantie in Winterswijk en dat was niet zomaar. Over deze- en andere zaken zullen we het in dit interview hebben.

Ton: "Het gebied rond Winterswijk is zowel voor een natuurliefhebber als een geoloog uiterst interessant. Al moet ik erbij zeggen dat ik me door de droogte ook wel een beetje een ramptoerist voelde. Door de droogte stonden de poelen en de beekbedding van de Boven Slinge bij Bredevoort en daarmee de mosselbanken droog, waardoor de zwanenmosselen waren afgestorven: het was werkelijk dramatisch om te zien. Bij Winterswijk vind je kleilagen uit verschillende perioden. In kleiput 'de Vlijt' is dat klei uit het Oligoceen dat daar zo'n 23 tot 3,9 miljoen jaar geleden is terechtgekomen. Je vindt er haaiantanden en schelpen als bewijs dat daar in die tijd de zee was. Wij, Sylvia en ik, hebben er monsters genomen van planktonachtige dieren (Foraminiferen), eencelligen, klein spul van enkele microns die een kalkskelet hebben dat werd omgezet in kalksteen".

"Als weeramateer onderhoud ik contact met Jan Buisman, die een boekenserie schreef over 'Duizend jaar Weer, Wind en Water in de Lage Landen', een autoriteit op dat gebied. Hij maakte reconstructies van het klimaat in relatie tot gebeurtenissen uit het verleden. Bijvoorbeeld over de stormvloed

van Kerstmis 1717. Bij de stormvloed zijn in de provincie Groningen +/- 2500 slachtoffers gevallen. In het kustgebied van Friesland tot Denemarken, zeg maar de Duitse Bocht waren dat er +/- 12.000. Omdat Jan Buisman zelf te oud is, heeft hij me in 2016 gevraagd om in Groningen een presentatie te houden. Daarvoor moet je weten hoe een depressie ontstaat en hoe een stormvloed wordt veroorzaakt. Vervolgens is het zaak om uit verslagen over de ramp te herleiden hoe zwaar de storm is geweest en tussen de regels door te zoeken naar wat er is gebeurd. Zo stond er tijdens de vloed in Groningen ruim 4 meter water op het land. In Noord Holland boven het IJ was dat maar een paar decimeter. Naar aanleiding van die presentatie ben ik vorig jaar uitgenodigd om in Emden in het Duits zo'n zelfde verhaal te houden over Oost-Friesland. Een voorwaarde van mij was wel dat mijn verhaal vooraf voor me in het Duits werd vertaald. Er waren daar zo'n 300 belangstellenden aanwezig". *

Ton: " In ben opgegroeid in Enschede, Twente, we woonden in een flat. Natuur was voor mij met m'n vader stekelbaarsjes vangen voor in de vissenkom. Op het balkon in een klein aquarium Dikkopjes houden, Kikkervisjes die eerst achterpoten- en daarna voorpoten kregen. Op een dag was het aquarium leeg, en lagen de visjes dood op de betonvloer. In die tijd volgde ik dagelijks om 12.30 uur het weerbericht op de radio, dat ging als volgt: "Dan volgt hier het uitgebreide weeroverzicht voor de land- en tuinbouw van het KNMI, geldig tot morgenavond 12 uur: Den Helder half bewolkt enz. en daarna volgden de luchthavens en de weerstations Rotterdam, Vlissingen, Eelde, Twente en daarna het overzicht voor respectievelijk De Bilt, Eindhoven, Maastricht". Het was in wezen mijn eerste kennismaking met de natuur".

"In de jaren 2001-2002 heb ik de gidsencursus gevolgd, met Lolke Stelwagen en Marijke Zoetelief c.s. als cursusleiders. Eerlijk gezegd wist ik voor die tijd niet van het bestaan van het IVN af. Er verscheen een annonce in de VAR waarin een Natuurgidsencursus werd aangekondigd en volgens Sylvia, mijn vrouw, was dat echt iets voor mij. Het was het zetje dat ik nodig had om me op te geven. Het cursusteam bleek net als ik interesse te hebben in

de geologie. Al snel heb ik toen als bijscholing voor de IVN-gidsen een weekend georganiseerd naar de Sint Pietersberg bij Maastricht. Het programma bestond uit: op zaterdagmorgen naar de ENCI-groeve, 's-middags naar het natuurmuseum in Maastricht; op zondagmorgen een bezoek aan de mergelgrotten en in de middag een wandeling op de Sint Pietersberg waarbij de belangstelling uitging naar planten

die in dat schrale kalkhoudende landschap groeien. Eigenlijk heb ik m'n eindopdracht toen al gehouden. Mijn vierseizoenenproject heb ik in park Gunterstein gedaan. Voor mij was de poel aan de zuidzijde van het park het interessantste deel van het park. Ik heb o.a. het water gemonitord. Later heb ik dat nogmaals gedaan, maar nu voor de opleiding tot watergids. Door al het blad op de bodem van de poel liep

de kwaliteit van de poel terug. Ik heb de eigenaar van het landgoed die belangstelling had voor wat ik daar deed ooit advies uitgebracht voor het onderhoud. De poel is nu niet langer bereikbaar omdat de plank over de sloot is weggehaald".

"Ton: Na afloop van de gidsencursus heb ik me aangesloten bij de Waterwerkgroep waar ik nu gids met water als specialiteit. Door

Marijke en Lolke ben ik in contact gekomen met de Poelenwerkgroep in het Gooi en samen met Sylvia ga ik 3x per jaar de twee poelen monitoren op amfibieën in die de Poelenwerkgroep ons heeft toegewezen. De resultaten gaan naar het RAVON. Tijdens de vakantie hebben Sylvia en ik in Neede in het gesloten zwembad 'het Vleier' Boomkickers gespot. De locatie hebben we leren kennen tijdens

*p.s.

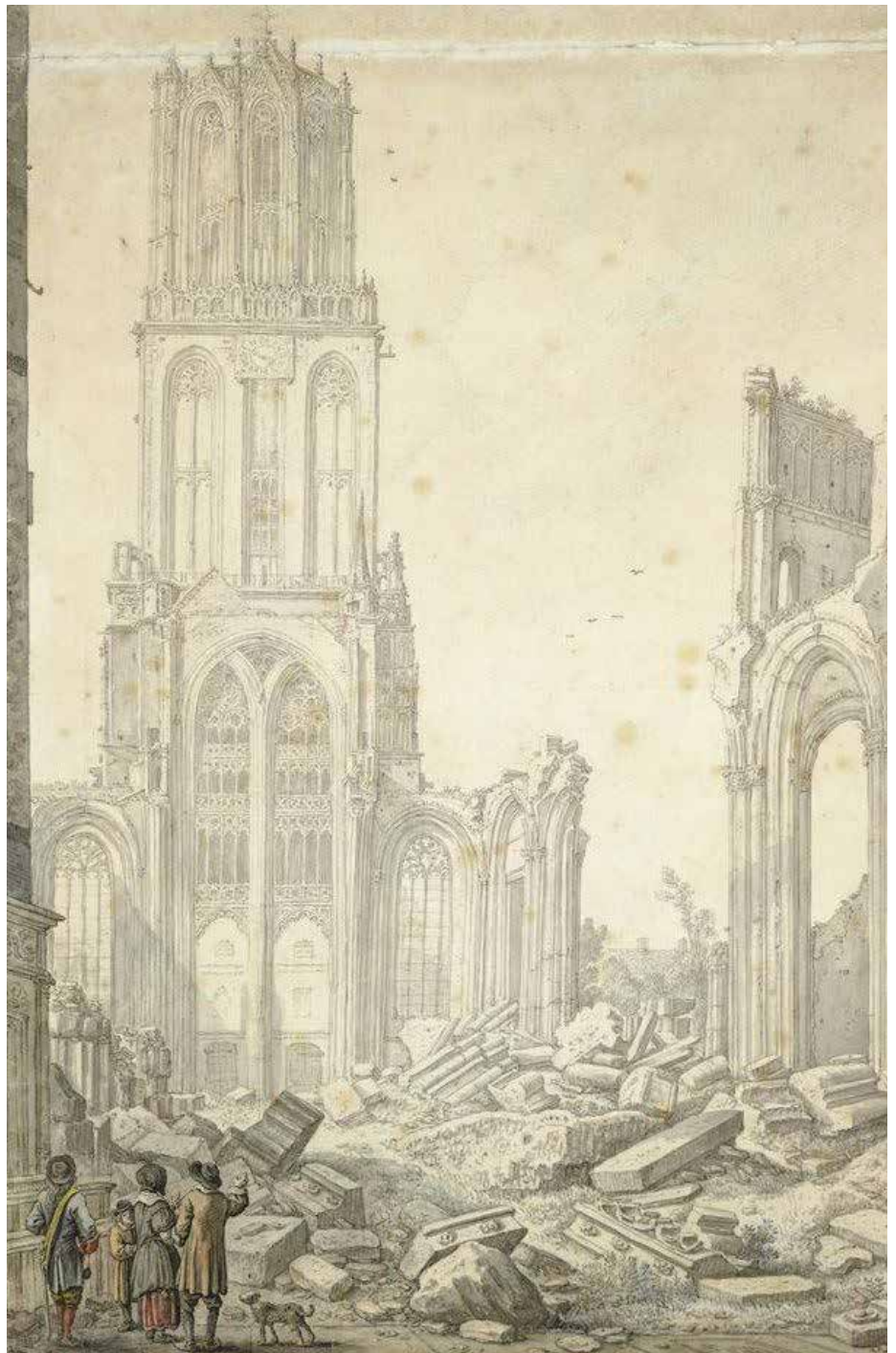
Aan de hand van de gebeurtenissen is op een zelfde manier de oorzaak achterhaald van het instorten van een deel van het schip van de Dom van Utrecht. Op 1 augustus 1674, aan het eind van een warme periode trok die dag min of meer toevallig een zware onweersbui over de stad Utrecht die een windhoos tot gevolg had. De slurf van de windhoos die in onze omgeving maximaal 10 meter in doorsnede is trok rakelings langs de Domtoren over het schip van de kerk, zodat alleen dat deel instortte: kun je nagaan hoeveel kracht zo'n windhoos heeft.

een excursie van de Poelenwerkgroep Het Gooi. Pas later ben ik er achter gekomen dat in de omgeving van Enschede, mijn vroegere woonplaats, ook Boomkickers te zien zijn. Verder heb ik me aangesloten bij de Vleermuizenwerkgroep. We richten ons onder de voortvarende leiding van Wieneke Huls op de vleermuizen in Maarsse, Vechtenstein, Haarzuilens en Nijenrode.

Een ander onderwerp dat mijn belangstelling heeft zijn levende fossielen. Bomen waarvan fossielen gevonden zijn afkomstig uit het Eoceen, een tijdperk dat duurde van 56 tot 33,9 miljoen jaar geleden. Een tijd dat de kustlijn globaal langs de Duitse en Belgische grens liep, daar waar de Rijn en de Maas stromen stonden op de oevers Sequoia's, de bruinkoolgroeven in het Duitse grensgebied zijn daar het resultaat van. Mijn kennis over de natuur en geologie en nog zo wat, is als autodidact het resultaat van zelfstudie. Ik volgde een beroepsopleiding in de richting horeca, vergelijkbaar met de Middelbare Hotelschool.

“Als weeramateer schrijf ik geregeld een stukje voor 'de Bres' over verschijnselen die met het weer te maken hebben zoals wolkenluchten. Net als bij planten heeft elk soort wolk een eigen naam die bestaat uit een geslachtsnaam en een soort naam, die internationaal gebruikt worden en daarom in het Latijn en bestaat er een wetenschappelijke atlas voor professionele wolkenwaarnemers waarin alle wolken beschreven staan, uiteraard met foto.

Jaap Stavenuiter

Het Armenland van Ruwiel

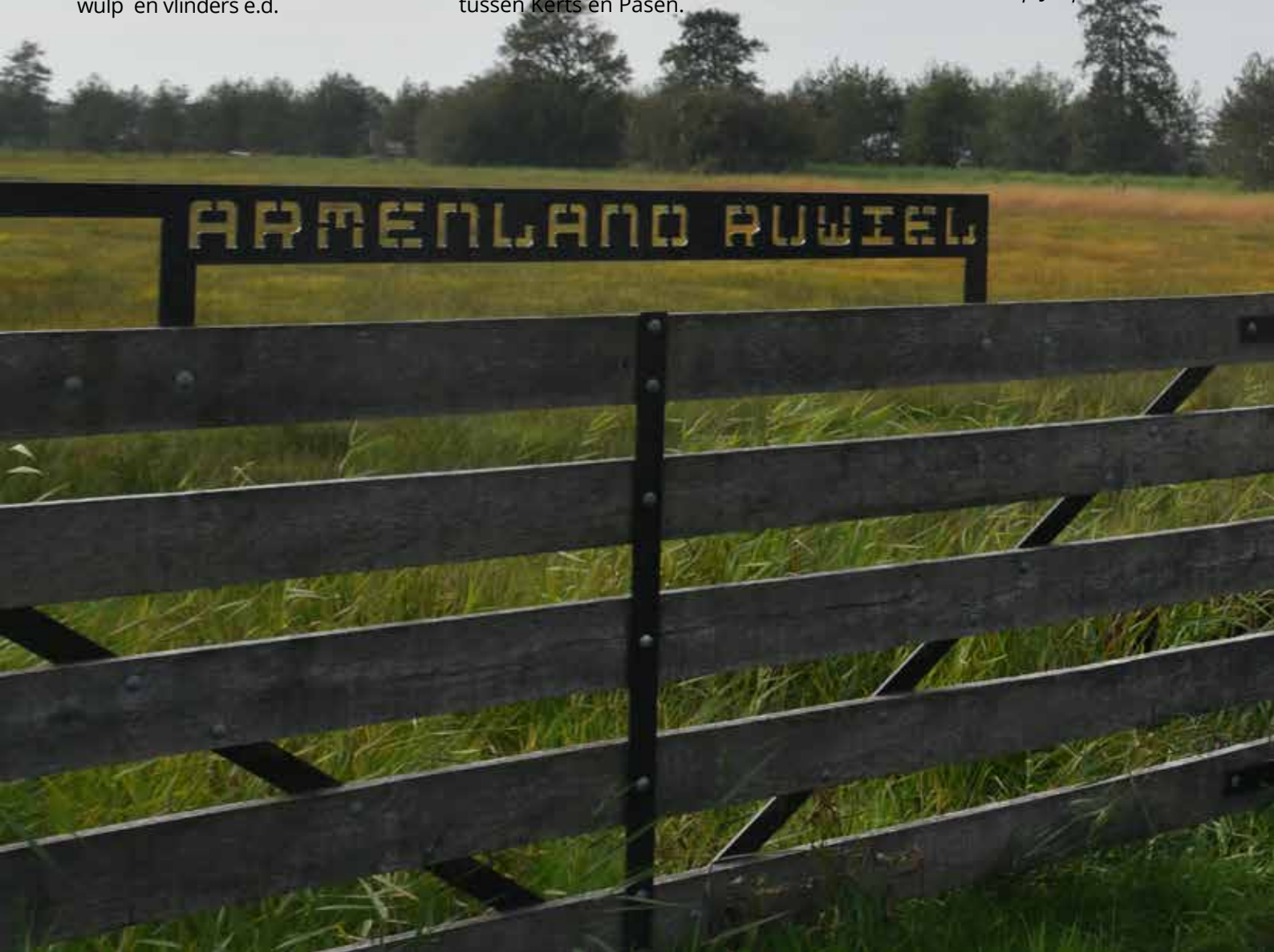
Het was Bertie Klomp als lid van de redactie van De Bres opgevallen dat het wel heel lang geleden is dat er in het excursieschema van IVN Vecht & Plassengebied een excursie naar het Armenland of de Boterwal werd opgenomen. Je vraagt je af waarom de voortrekkers op dat gebied zoals Paul Vlaanderen, Sjaak Gondelach, Lettie van den Berg en consorten geen opvolgers gekregen hebben? IVN-ers met kennis van zaken, om met liefhebbers op het Armenland van Ruwiel op zoek te gaan naar de Blauwe zegge, Spaanse ruiter, Tormentil, Klokjes gentiaan, Rietorchis, Blauwe knoop, Veenpluis en andere planten die op het Armenland thuis horen. Het land is eeuwenlang niet bemest. Het resultaat is dat er planten groeien die alleen op schrale veengrond kunnen gedijen en daar weten ze alles van. Het zelfde geldt voor de Boterwal met soorten als Engelwortel, de drie soorten Boterbloemen, Poelruit, Kattenstaart, Echte koekoeksbloem, Gewoon reukgras en de Grote ratelaar die je daar kunt vinden. net als weidevogels, regenwulp en vlinders e.d.

Eerlijk gezegd kende ik het Armenland en de Boterwal ook niet. Op de site van Staatsbosbeheer is onder de kop 'Armenland-Ruwiel kan weer tegen een stootje', te lezen dat er om het gebied te versterken er omheen bijna 4 ha. nat schraalland en vochtig hooiland is aangelegd. Verder is de parkeerplaats opgeknapt en is er langs de Veenkade een nieuw infobord is geplaatst.

Om er te komen neem ik op de Provincialeweg N401 de afslag Portengensebrug en denk het Armenland dan vanzelf wel te zien liggen: niet dus. Een man die ik de weg vraag vertelt me dat ik rechtdoor moet rijden en dat het na de kruising met de Portengense zuwe bij de tweede wegversmalling ligt. Hij vertelt me erbij dat hij van de opbrengst van de verkoop van het hooi van Armenland net als alle andere inwoners van de Portengensebrug uit een fonds van binnen krijgt om bij de bakker brood te halen. Voorheen was de opbrengst bestemd voor de armen, veelal boerendaggers, boerenknechten uit de buurtschappen. Zij konden een beroep doen op het fonds voor gratis brood tussen Kerts en Pasen.

Het was Gerard Splinter van Ruwiel die rond 1270 toestemming kreeg om kasteel Nijenrode te bouwen aan de Vecht op de toenmalige grens tussen Holland en Utrecht. Op voorwaarde dat het een 'open huis' voor graaf Willem III zou zijn, met andere woorden dat het tot het grondgebied van Holland behoorde. Gerard Splinter van Ruwiel was de derde zoon van Gijsbrecht van Ruwiel, die vermoedelijk het kasteel aan de Aa heeft gebouwd. In 1672 werd het verwoest en ga maar in Oude Aa kijken wat er van over is. Het Armenland was vroeger eigendom van de ambachtsheerlijkheid Ruwiel. De namen van de eerder genoemde IVN-ers zijn overgenomen uit de gids 'Natuurpad Boterwal' en gezien de beschrijving van de gids met tekeningen Lettie van den berg waren zij bij uitstek in staat om het achtergrondverhaal te vertellen over wat er bij het Armenland of de Boterwal te zien is, al dan niet in de vorm van een fietstocht. Misschien iets voor de komende Gidsenvergadering?

Bertie Klomp/Jaap Stavenuiter

In de kijker

De Liniebrug

Op vrijdag 3 augustus jl. is de nieuwe brug over het Amsterdam-Rijnkanaal bij Nigtevecht in gebruik genomen. Nigtevecht ligt tegen de grens van het gebied waarin we als afdeling actief zijn. Nadat het fietspontje tussen Nigtevecht en Nederhorst-den-Berg al enige jaren vaart, zorgt de opening van de brug over het kanaal ervoor dat voetgangers en fietsers nu weer de zelfde route kunnen afleggen als voor 1980.

Hoe dat geregeld was kun je opmaken uit het verslag dat Nescio deed van zijn fietstocht op 15 april 1952 van 'Abcou naar Nieuwersluis'. Nescio, pseudoniem van J.H.F. Grönloh hield van 1946 tot 1955 in zijn Natuurboek - in eigen stijl - een verslag bij van zijn tochtjes: "Weer wolkelooze zomer-

dag en warm. Zonder jas en hoed gefietst. De zon weerspiegelt in het parallelslootje van het Gein, als vroeger. Aan de Vink buiten gezeten. Het glinsterend golven op de wilgen-stammen (de weerschijn van de zon op het water). Door het tolhek, weer 5 cent. De stille laan. De brug over het Merwedekanaal buiten gebruik, opengedraaid, vervangen door een stomme pont. Gezicht op Nigtevecht. De Vecht, het altijddurende water. Het groen wordt ieder jaar groener. Nederhorst-den-Berg over de lengte van de Vecht: het kasteel", enz.

Vanaf het voormalige station van Abcoude fietste hij langs de oostzijde van het Gein naar uitspanning De Vink waar hij gewoonlijk zijn kopje koffie dronk. Bij de Vink ligt de Wilhelminabrug en het voormalige woongedeelte van boerderij Bijlmerlust. Bij de aanleg van de Bijlmer is de boerderij gesloopt en is het huis hier steen voor steen herbouwd. Tegenover De Vink begint de Velterslaan in de tijd van Nescio afgesloten met een tolhek. Om toegang te krijgen tot wat hij "de stille laan" noemt moest tol betaald worden. De laan komt uit bij het Merwedekanaal waar ook Fort Nigtevecht ligt. Het Merwedekanaal is later omgedoopt tot Amsterdam-Rijnkanaal. Rond de Tweede Wereldoorlog is het kanaal verbreed en

werd de draaibrug bij Nigtevecht vervangen door een pont die op rails liep die op de bodem van het kanaal lagen. Via een pontje over de Vecht bij Nigtevecht kwam hij op "het eiland" van Nederhorst-den-Berg dat is ontstaan door de aanleg van de Reevaart in 1629, om zo de vaarroute over de Vecht te bekorten. Nederhorst den Berg was als een lintdorp langs de vaart gebouwd. Zo kwam hij vanaf het pontje links- of rechtsom uit bij kasteel Nederhorst. Hij ging verder via Vreeland naar Nieuwersluis om daar op de trein te stappen.

Rond 1980 werd het kanaal opnieuw verbreed en kwam ook het pontje bij Nigtevecht te vervallen. Met de aanleg van de brug over het kanaal is de barrière die het kanaal voor wandelaars en fietsers vormde opgeheven. Volgens de provincie is er bij de aanleg ook aan ree, ringslang en otter gedacht. Door de "natuurlijke oevers" bij de brug wordt het de dieren eenvoudiger gemaakt om de oversteek te maken. Op de brug kun je zien hoe dat is uitgevoerd. En eerlijk is eerlijk, fietsen over de brug met zijn sierlijk gevormde op- en afritten is een ervaring op zich. En wat te denken van misschien wel de langste picknicktafel van Nederland.

de redactie

In 2003 heeft beeldend kunstenaar Marcel Blekendaal de polderwachter in het Hollandse landschap geïntroduceerd. Een boswachter zonder bos, maar met weilanden. De polderwachter maakt wandelingen in de polder, op klompen, met een polsstok. Als 'beeldend kunstenaar' werkt hij aan de verbeelding van de polder. Niet met objecten, niet met schilderijen, maar met mooie, spannende verhalen en af en toe een indrukwekkende gebeurtenis. Uw 'beeld van de polder' zal na de wandeling nooit meer hetzelfde zijn. De polderwachter is een wandelend kunstwerk en vertelt verhalen. Geïntroduceerd door zijn maker om het landschap niet verder te vullen met fysieke objecten. De polderwachter is even aanwezig, werkt aan een imaginair beeld en verdwijnt dan weer. Hij laat niets anders achter dan zijn voetstappen.

Het waterverhaal

Dit voorjaar kreeg ik een mooie opdracht. Ik moest een verhaal schrijven over water. In dat verhaal moest ik wat vertellen over de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangevuld met een uitleg over de waterhuishouding van vandaag. Ik mocht vrij omgaan met de waarheid, het moest geen taai kost worden maar een leuk verhaaltje voor kinderen, volwassenen en bestuurders. Hoog- en praktisch opgeleid. Kortom voor iedereen. Leuk, dacht ik. Ik ben een buitenstaander, ik zit er tot over mijn oren in, dus dat moet lukken.

En inderdaad: het stuk over de waterlinie stond snel op papier. Maar dat was dan ook het makkelijkste deel. Dat verhaal vertel ik al jaren dus dit werd gewoon een destillaat. Sterk water, no problem.

Daarna kwam het deel over pompen of verzuipen in Holland waterland. U weet wel: dat deel waar je de mensen moet wijzen op het feit dat het antwoord: "Niks doen, houden zo" op de vraag: "Wat zouden we hier nou moeten doen?" onmogelijk is in ons land onder het N.A.P.

Ik wilde als volgt te werk gaan: Eerst wilde ik een lijstje met steekwoorden maken. Die steekwoorden konden dan later aaneen gesmeed worden tot zinnen en de zinnen weer tot een verhaaltje. Dus ik schreef iets over de dijken, over de ratten-vangers, over de droogte van de afgelopen zomer (da's ook iets met water), over molens en gemalen, over de natuur, over het drinkwater, over de rivierkreeft, over het N.A.P. wat niet Nieuw Amsterdams Peil is (dat is een uitgeverij) omdat er niks nieuws is aan het Amsterdams Peil wat in 1683 en 1684 is vastgesteld door het gemiddelde te nemen van alle zomer-vloeden op het IJ en daarna als Norm is genomen voor het hoogtepeil in ons lage land.

Toen ik alle steekwoorden op een rijtje had staan was ik toe aan een tweede velletje papier. Ik had met alleen de losse begrippen al het maximum aantal van duizend woorden overschreden. Dit werd geen verhaaltje maar een boek. Het eind was zoek.

Nee, dat is niet waar. Het eind was mij volkomen duidelijk. Welke weg ik ook bewandelde, welke afslagen ik ook nam of links liet liggen, ik eindigde met het idee dat onze tijd hier in Holland eindig is. Het zal mijn tijd nog wel duren en mijn kinderen vinden hier ook nog wel vaste grond onder de voeten, maar ik denk dat voor mijn (nog niet bestaande) kleinkinderen het schoolzwemmen geen overbodige luxe zal zijn. Holland gaat ten onder. En dat was niet het happy end dat ik voor dit verhaaltje in gedachten had.

Verzoop ik me daar toch bijna in het in eerste instantie heerlijke bad waarin ik mij had begeven! Maar gelukkig bracht ook hier een fietstocht langs het AmsterdamRijnkanaal uitkomst. Opeens wist ik hoe ik de problemen van te veel tekst en vooral van dat dramatische eind op kon lossen! Ik heb het verhaal ondertussen verteld aan de opdrachtgevers. Met succes. Binnenkort gaan we kijken hoe we het verhaal de wereld in kunnen brengen.

Wordt vervolgd... ;-)

Wat voor weer vandaag?

Droogte

Tijdens het interview van Jaap met mij, zie elders in dit nummer, gaf Jaap er de voorkeur aan om de droogte van afgelopen zomer aan de tand te voelen. En wie ben ik om dat tegen te spreken! Tsjja, het was me de zomer wel. Op maar liefst 132 dagen kwam de temperatuur tot op heden vanaf april boven de 20°C. Dat is 4 dagen meer dan in de zomer van 2016 over het gehele zomerhalfjaar dat geldt van april t/m oktober. In de zomer van 2006 kwamen we nog tot 48 dagen met zomerse temperaturen, dagen met 25°C of hoger. Dit jaar is is de tussenstand 68. In hetzelfde jaar 2006 noteerde ik 13 tropische dagen. Dit zijn dagen dat het warmer wordt dan 30°C. 2018 Krikte dat verder op tot 17. Ook in 2006 kwamen er 48 dagen voor dat het etmaalgemiddelde boven de 20°C, dit jaar waren dat er tot nog toe 55. Het warmtegetal wordt ook over de periode april t/m oktober berekend en is de som alle etmaaltemperaturen boven de 18°C. Alleen de waarden boven de 18°C worden opgeteld. Dus als het etmaalgemiddelde 20,6°C is dan is de bijdrage tot het warmtegetal 2,6 punt. Dit jaar t/m september spande de kroon met 265,8 punten, waarbij 2006 op 219,2 bleef steken en dan moet dit jaar de oude wijvenzomer in oktober nog komen!

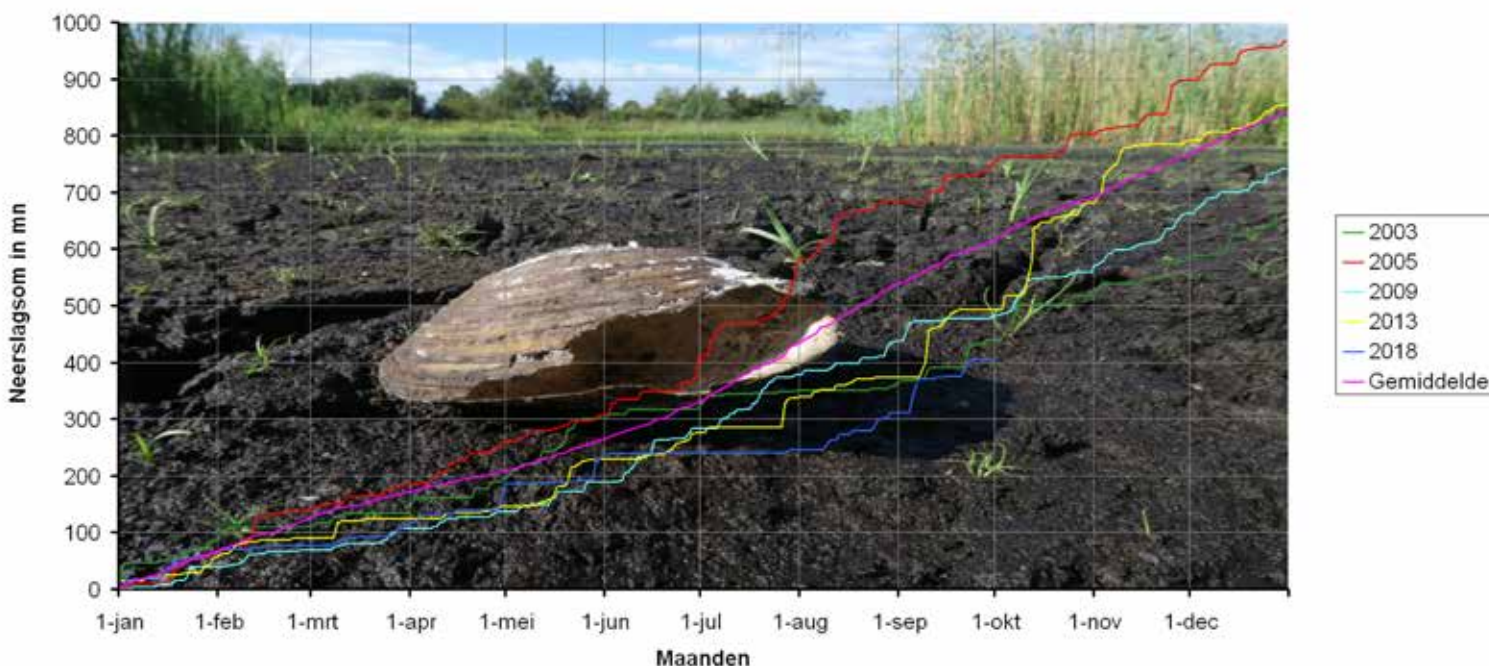
Bij dit geweld van hoge temperaturen was het vooral ook extreem droog. Nog in januari liep het water in de rivieren hoog op, maar al in februari bleef de neerslag achter bij de gemiddelde trend. De hier getoonde grafiek laat de situatie voor mijn weerstation zien en deze gegevens kunnen sterk afwijken van andere weerstations. De verschillen komen vooral door lokale buien. Niet overal regent het daarbij even hard of vaak. In de grafiek zijn de droogste jaren aangegeven, het gemiddelde en ter vergelijking ook het natste jaar tot op heden. Het is duidelijk dat met name het lopende jaar tot op heden het droogste jaar is. Het neerslagtekort in onze regio is ruim 200 mm en dat valt nog mee. Vooral in het oosten en zuiden van ons land worden tekorten tot 450 mm gemeld! Het is met name de verschroeiende hitte en droge lucht samen met gebrek aan neerslag die de droogte veroorzaakt. In deze extreme hitte is dan ook de verdamping aan het aardoppervlak zeer groot. Dit resulteerde in onze regio tot krimpscheuren van 40 cm diep in de kades langs de sloten van de Bosdijk te Kockengen en het droogvallen van petgaten in het Gagelbos bij Utrecht.

Wat verder in de provincie staat de heide er bij Heelsum er nu droevig zwart geblakerd bij. Van een fraaie paarse bloei was dit jaar geen sprake. In het oosten en zuiden van ons land was het nog veel erger. In-

derdaad ook bij ons vroege bladval en bruin verbrande bladeren van bomen en verdroogde graslanden. Maar wat te denken van de IJssel, bij Deventer stonden de molenkolken aan de IJssel geheel droog, schepen slechts half beladen vanwege geringe diepgang. Of de zelfs geheel drooggevallen beekbeddingen zoals de Schipbeek bij Diepenheim en de Boven Slinge bij Bredevoort. Bij de drooggevallen Boven Slinge lagen hele banken met afgestorven zwanenmosselen. De vogels zullen hun finest hour gehad hebben bij deze tappa-bar. Maar ook de rest van het waterleven is er verwoest. Vissen lagen te spartelen op de droge bedding en ontelbaar veel nimfen van insecten ander zoöplankton zullen zijn overleden. Ook dit heeft zijn weerslag op de natuur. Ik vrees dat er volgend jaar in sommige regio's van ons land beduidend minder libellen zullen zwerven. De vlinderstand is dramatisch, er waren geen of onvoldoende waardplanten voor de rupsen of bloeiers voor nectar. En dan de levende havende die het moet hebben van insecten, zoals veel vogels en vlermuizen. En dan hebben we het nog niet eens over de eveneens dramatische achteruitgang van insecten in het algemeen. En over de landbouw zullen we maar zwijgen; u merkt het nog wel aan de prijzen in supermarkt.

Met de droogte en verdamping speelt ook het grondwater nog mee. Een flinke boom jaagt er al

Droogte

gauw één kuub water per etmaal doorheen. En bij die extreme hitte is dat al gauw veel meer vanwege grote verdamping via het blad in de zeer droge lucht. Bij vochtig en minder heet weer is de verdamping veel kleiner. En dan hebben we het over een enkele boom. Wat er gebeurt in een dicht bos met woudreuzen laat zich raden. Dat gaat goed zolang er voldoende grondwater is waar bomen met hun wortels bij kunnen komen. Bomen met een wortelstelsel dicht onder het aardoppervlak hebben het dan ook al gauw moeilijker dan diep wortelende bomen. Hele bospercelen vlak aan het water kunnen door de aard van het wortelstelsel dan toch al of niet verdrogen of in het ergste geval afsterven. Het resultaat is dan ook goed merkbaar. Ondanks het feit dat veel bomen een overlevingsbeveiliging hebben door blad te laten vallen bij watertekort zullen lang niet alle bomen deze zomer overleven. Het leek in augustus al herfst. Bomen die afgestorven zijn hebben verdroogde takken en twijgen en breken bij buigen. Zit er nog veerkracht in tak en twijg, dan komt het waarschijnlijk wel goed.

De natuur, die ons allen zo lief is, heeft een enorme klap opgelopen die nog lang zijn littekens zal laten zien. Maar één troost: dezelfde natuur heeft ook een enorme veerkracht en zal er wel weer bovenop komen. En ook, ik had dit jaar een goede en vroege druivenoogst in de tuin, maar de bramen en frambozen waren een ramp!

Ton Lindemann

Bijschrift figuur:
Neerslagsommen van de droogste jaren te Maarssen ten opzichte van het gemiddelde over 1999-2017 en in vergelijking met 2018 en met het natste jaar alhier waargenomen.
Achtergrondfoto: Rest van zwanenmossel in drooggevallen petgat bij het Gagelbos.

Zwarte Els, *Alnus glutinosa*

De zwarte els komt zeer veel voor in de bossen op moerasgronden, de broekbossen. Het is een boom uit de berkenfamilie die graag groeit op een voedselrijke permanent vochtige bodem die rijk is aan mineralen. De wortels hebben zeer weinig zuurstof nodig en groeien tot in het grondwater, waardoor de els nogal eens door de bliksem getroffen wordt. Elzen bloeien vroeg in het voorjaar. Van de houtige gewassen is de hazelaar de eerste, daarna volgt de zwarte els. De boom bloeit voordat het blad aan de boom verschijnt. De mannelijke en vrouwelijke katjes vormen samen een samengestelde bloeiwijze aan het einde van de takken. De paarsachtige katjes overwinteren naakt. Na de bloei vallen de mannelijke katjes af. De vrouwelijke katjes hebben schutbladeren die uitgroeien tot houtige schubben die niet afvallen. Deze houtige eivormige vrouwelijke vruchten worden elzenproppen genoemd. De nootjes van de els blijven lang tussen de schubben zitten en waaien ook niet weg. Doodat ze op het water blijven drijven worden ze gemakkelijk verplaatst. Sijzen en andere vinkachtige weten de nootjes goed te vinden en zijn 's winters vaak massaal op elzenproppen aanwezig. In de winter als de sijzen op bezoek zijn kun je goed de donkere schors en de donkere elzenproppen waarnemen. Hieraan heeft de zwarte els zijn naam te danken (*Alnus glutinosa*). De toevoeging *glutinosa* aan de geslachtsnaam *alnus* is gegeven omdat de bladeren en de knoppen kleverig zijn.

In het vroege voorjaar als de els een overvloedige stuifmeelpro-

ductie heeft is hij van groot belang als drachtplant voor insecten. In elzenbossen komen verschillende paddenstoelen voor o.a. vezelkopen en gordijnzwammen. Zelden voorkomend is de Elzenboleet. Elzen worden vaak kaalgevreten door de larven van kevers. Met name het Elzenhaantje. De Elzenhaantjes zijn gemakkelijk te vinden op de bladeren. Elzenhaantjes worden zelden door vogels gegeten. Bij het uitpluizen van de braakballen van de steenuil kun je wel veel schildjes tegenkomen.

Als we de wortels van de els uitgraven vinden we grote groepen wortelknolletjes, tot vuistgroot. In deze knolletjes bevindt zich de Frankia bacterie. Door samenwerking van de els en de Frankia bacterie wordt er stikstof uit de lucht vastgelegd. Dit maakt het voor de els ook mogelijk om op oorspronkelijk arme bodems te leven. Vanaf juni hangen de elzenproppen soms de vlag uit door de vorming van een tamelijk zeldzame vruchtgal. Deze gal wordt veroorzaakt door een parasitaire schimmel die behoort tot de zakjeszwammen of asoomyceten. De schimmel veroorzaakt een abnormaal groeipatroon van een schutblad van het vrouwelijk elzenkatje, hieraan is de naam elzenvlag gegeven. De elzenvlag is het fraaist in juli wanneer de kleur verandert van bleekgeel tot oranje-rood, soms paars. In het najaar is de kleur gelijk aan de kleur van de elzenprop. Ook in het najaar en de winter zijn de resten van de elzenvlag nog te vinden.

Klaas Koornwinder

De Knoppergal

De eik is een boom die vaak optreedt als gastheer voor allerlei galwespen. De gallen kunnen in feite op ieder deel van de boom voorkomen. Er zijn gallen op takken, bladeren en zelfs op de wortels. Er zijn ook gallen op de eikels.

Een merkwaardige gal is de knoppergal die op de eikel zit. De gal wordt veroorzaakt door *Andricus quercuscalisis*, een galwesp. De gal is redelijk spectaculair in zijn uiterlijk. De eikel is ernstig vervormd met een onregelmatige groei. Aanvankelijk is de gal groen tot geel later bruin. De gal ontstaat doordat het insect zijn eitjes legt tussen het napje van de eikel en de eikel zelf.

Galwespen hebben vaak twee generaties. In de zomer maken ze meestal gebruik van een gal op de bladeren. Om te kunnen overwinteren moeten ze in de winter een andere plek uitzoeken. In de winter zitten ze dan ook vaak op andere plantendelen zoals de wortels. Meestal gebruiken ze in de winter dezelfde plantensoort als in de zomer. De *Andricus quercuscalisis* heeft het overwinterprobleem op een andere manier opgelost. Hij heeft een relatief ingewikkelde

levenscyclus ontwikkeld. De knoppergalwesp heeft bovendien een levenscyclus waarin twee waardplanten een rol spelen.

Allereerst is er een "zomergeneratie". De zomergeneratie legt eitjes op de mannelijke katjes van de moseik (=Turkse eik = *Quercus cerris*). De eitjes worden zeer specifiek gelegd op de meeldraden van deze katjes. Er ontstaat dan een kleine gal. Uit deze gal komen in mei de insecten. Uit de meeldraadgallen komen zowel mannelijke als vrouwelijke wespen.

Na de bevruchting leggen de vrouwtjes vervolgens hun eitjes op de eikels (tussen het napje en de eikel) van de zomereik. De eikel vormt een zeer heftige reactie en er ontstaat een flinke gal. In de herfst valt de eikel naar beneden en komt op de grond terecht. De larve heeft aan de eikelgal voldoende om te overwinteren. In de gal verpopt de larve zich tot een geslachtloos vrouwtje! (dit klinkt heel vreemd zij maar wordt echt zo genoemd). In het voorjaar (maart) komen uit de knoppergal op eikels dus alleen vrouwelijke galwespen. Die leggen vervolgens hun onbevruchte eitjes op de mannelijke katjes van de moseik etc.

Er is dus zowel een generatiewisseling (asexuele generatie en sexuele generatie wisselen elkaar af) als een gastheerwisseling (zomereik en moseik)!

Voor de ontwikkeling van de Knoppergal is dus de moseik nodig. Dit is een eik die normaliter niet in Nederland voorkomt maar stamt uit de Balkan. De eik is in Nederland hier en daar aangeplant in parken en tuinen. Deze moseik is winterhard.

In Engeland is de knoppergal eerst in de zestigerjaren van de vorige eeuw aangetroffen. De doorbraak van de knoppergal was daar zo breed en heftig dat men vreesde voor het voortbestaan van de zomereik en er stemmen waren om de moseik uit te roeien. Nu is de gal over het gehele Verenigd Koninkrijk verspreid. In Nederland was aanvankelijk de gal nog relatief zeldzaam. In onze buurt waren de eerste vondsten uit onder meer Amersfoort, Montfoort en Bunnik. Nu kun je de knoppergal op veel plaatsen tegenkomen maar dan moet er wel een moseik in de buurt staan.

Theo van Bellegem

De werkgroepen in het Vecht & Plassengebied

Paddestoelenwerkgroep

Contactpersoon: Hanni Meulemans-Mik
Email: hannimik@xs4all.nl
In het najaar iedere vrijdagochtend op paddestoelenjacht

Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron
Email: minke.schroder@ziggo.nl
Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud.
Voor het publiek op zondagmiddag van 18 februari tot half mei open.
Adres: Park Vechtenstein, Maarssen

Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Wieneke Huls
Email: w.huls@online.nl

Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Sharon van Straalen
Email: sharonvanstraalen@hotmail.com

Werkgroep excursies

Contactpersoon: Dries Klooster
Email: dries.klooster@telfort.nl
Aanvraag excursies: Truus Lefeber
Email: truus.ivnvp@gmail.com

Vogelwerkgroep

Contactpersoon: Annelies Speksnijder
Email: j.e.speksnijder@ziggo.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Titia Kan-Boot
Email: titiakan@planet.nl

Werkgroep natuurkoffer

Contactpersoon: Henny Suidman
Email: hjmsuidman@hotmail.com

Het bestuur

Voorzitter: John van Himbergen
Email: johnvanhimbergen@yahoo.com

Secretaris: Truus Lefeber
Email: truus.ivnvp@gmail.com

Penningmeester: Hanneke Boom
Email: hannekeboom64@gmail.com

Bestuursleden: Marloes van der Beek, Christian Naethuys, Eugénie Weenink

Vertrouwenspersoon

Alle leden van IVN Vecht en Plassen die binnen de vereniging te maken krijgen met ongewenst gedrag en seksuele intimidatie kunnen mij contacten voor advies en hulp.

Agnes Janmaat

Telefoonnummer: 0346-243961

Nog wat werkgroepen

Werkgroep communicatie

Contactpersonen

De Bres: Jan van Schooten
Email: jcvanschooten@gmail.com

PR en communicatie: Marloes van der Beek

Email: marloes.ivn@gmail.co

Website: Harm Dotinga

Email: h.dotinga@hetnet.nl

Winkeltje: functie vacant

Werkgroep bijscholing

Contactpersoon: Marijke Zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Cursus werkgroepen

Werkgroep natuurscursus

Contactpersoon: Bernadet Sijmons
Email: inez.kollaard@planet.nl

Werkgroep natuurgidsencursus

Contactpersoon: Jan van Schooten
Email: jcvanschooten@gmail.com

Van de ledenadministratie

Beste mede IVN-ers,
In de afgelopen periode hebben wij drie nieuwe leden mogen verwelkomen,

Andy Palmén
Jeroen van der Kruit
Machtelijn Brummel

Leuk dat je jullie erbij gekomen zijn.

In deze periode hebben ook afscheid genomen van drie leden.

Eugénie Weenink

Belangrijk in 2018

Bestuursdata

wo 31 oktober, di 11 december.

Themavergadering

15 november

Ook leuk in 2018

27 okt. Nacht van de Nacht

3 nov. Natuurwerkdag

En in 2019

26-27 jan. Nationale tuin vogeltelling

14 febr. Valentijnsdag

15 febr. Greenchoice Warme Truidag

17 febr. Opening Commelinhof

15-16 mrt. NLdoet dagen

20 mrt. Boomfeestdag

31 mrt. Zomertijd

2 apr. Buitenlesdag

13-14 apr. Nationale bijentellingdag

21-22 apr. Pasen

27 apr. Koningsdag

1 mei Dag van de Arbeid

11-12 mei Nationale Molendag

23 mei Fiets naar je werk dag

9-10 juni Pinksteren

14-16 juni Sloopjesdagen

28 juni Modderdag

Sept. Bodemdierdagen

3 sept. Duurzame dinsdag

14-14 sept. Open monumenten dagen

10 okt Dag van de Duurzaamheid

11-13 okt Archelogiedagen

26 okt. Nacht van de nacht

27 okt. Wintertijd

2 nov. Natuurwerkdag

7 dec. Nationale vrijwilligersdag

[https://www.facebook.com/ivn vecht & plassengebied,](https://www.facebook.com/ivn%20vecht%20&%20plassengebied)

achter dit ingewikkeld adres gaat de face-book pagina van IVN Vecht en Plassengebied schuil.

Het is een openbare groep, wil je zelf iets plaatsen dan moet je je even als lid aanmelden bij Lolke Stelwagen.

De herfst- pracht in de Commelinhof

De Commelinhof is vooral in het voorjaar spectaculair. De explosie aan zachte voorjaarskleuren van de stinzenplanten staat nu in schril contrast met de herfsttooi van sommige planten.

Dit kun je bewonderen na gedane arbeid tijdens de natuurwerkdag op zaterdag 3 november. Graag vooraf even aanmelden bij Pien, via email: pierina@freeler.nl

Sandd

Port betaald
Port payé

Aan de heer/mevrouw:

Indien onbestelbaar dan graag retour zenden aan:
Ledenadministratie IVN Vecht & Plassengebied
T.a.v. Eugenie Weenink,
Boomstede 505, 3608 BK Maarssen